

ØVRE EIDSTREDET 3

En bygningshistorisk undersøkelse med forslag for tilbakeføring

YTTERSØ GÅRD - RAGNAR KRISTENSEN OG BENTE BJERKNES
LARVIK 04.07.2006

INNLEDNING

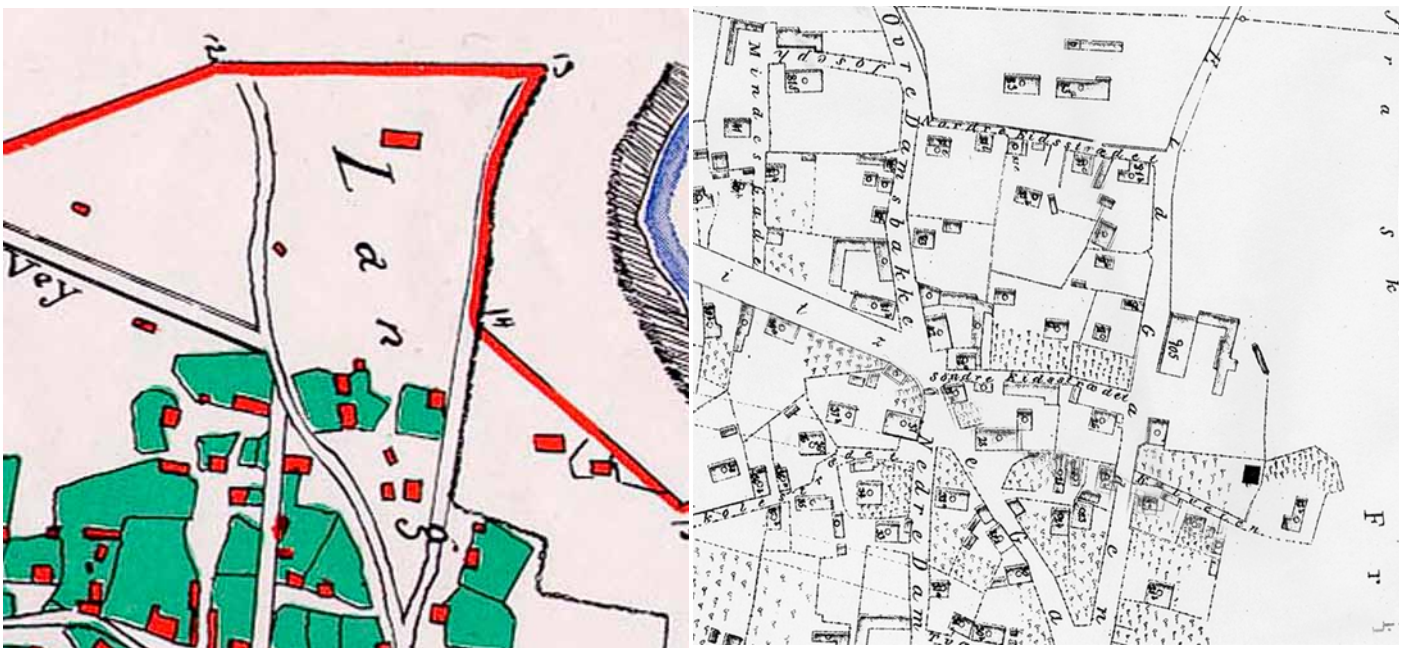
Øverst på Langestrand på grensen ned mot Eiet, er Eidgata (gamle Vey til Fritzø Eiet) og Øvre Damsbakken (gamle Vey til Skeen eller Kongeveien) forbundet gjennom Øvre Eidstredet. Tidligere het lille tverrveien på toppen av Langestrand Nordre Eidstredet. Området ble først tett utbygget etter 1850. Da kom det opp småbebyggelse på sydsiden av stredet og på nordsiden ble det eldre Øvre Eidstredet nr 1, supplert med ytterligere bebyggelse. Først i mellomkrigstiden ble nordsiden av gateløpet fullstendig utbygd. Bygningsmassen på nordsiden av gateløpet representerer bortimot 150 års utvikling av flerfamilieboliger for verkets ansatte.

De to bygningene som i dag ligger på eiendommene Øvre Eidstredet 1 og 3, har i generasjoner vekket nysgjerrighet i Langestrands befolkning. Det har oppstått lokale myter om alder og tilblivelse. I den fokelige bevisstheten har begge, eller den ene eller den andre, sin opprinnelse langt ned i historiens ugjennomtrengelige mørke. Både i kommunale registreringer og i lokale fortellinger er de to bygningenes opprinnelse datert til 1600-tallet. Eier tidlig på 1900-tallet, Bakke, har også blitt tillagt farskap til Øvre Eidstredet 3.

Å bli bedt om å rekonstruere bygningens eldste historie, var derfor en spennende oppgave, og arbeidet med bok om Langestrand har allerede bragt på bordet en del relevant kildemateriale. I en slik situasjon er den eneste sikre vei til ytterligere kunnskap, å foreta inngrep i bygningen og kartlegge spor som kan ha forklaringsverdi. Inngrep i bygningen er nå foretatt og har gitt en del viktig informasjon. Det kunne vært ønskelig å gå mer omfattende til verks, men nok er bragt frem i lyset, til at det kan trekkes noen konklusjoner. Oppgaven besto i å fremskaffe nok informasjon til å sannsynliggjøre en rekonstruksjon av sydfasaden mot Øvre Eidstredet. Derfor er det først og fremst denne fasaden samt tilliggende gavlvegger, som er blitt undersøkt. Utover det er synlige spor andre steder registrert og brakt inn som underlag under konklusjonen.

HISTORIE - BAKGRUNN

Før 1855 fantes kun et våningshus på nordsiden av Øvre Eidstredet, Øvre Eidstredet nr 1. Denne bygningen var eid av jernverket og gikk under navnet Baraque nr 3. Den kan følges i bygningstakstene ned til 1814. I 1850-årene foregikk store endringer i jernverkets bygningsmasse og produksjon. Etter at verket siden Bergråd Petersens tid hadde flyttet all smelting av malm/jern til masovnen på Moholt, ble denne delen av

Til venstre: Utsnitt av Rørdams kart over Larvik 1820. Øvre Eidstredet 1 øverst. Til høyre: Kart 1885: Øvre Eidstredet 1 og 3 øverst. Matrikelnummer påført. Nr 3 har matrikel 83b. Ref Folketellingen fra 1865.

produksjonen etter 1845 tilbakeført til Hammerdalen. Grevskapetets gamle dobbelte masovn var nå revet og den nye eieren, Michael Treschow fikk oppført en ny lenger nord i Hammerdalen. Den gamle masovnen fikk sin tilførsel av trekull fra Øvre Verkensgård, men den nye ovnen fikk etter all sannsynlighet tilførsel over Kullveien. Ekspansjonen og moderniseringen av verket har med all sannsynlighet rokkert på en del bygningsmessige behov og skapt ny logistikk. Noe før 1855 ble Øvre Eidstredet nr 3 oppført som en "tilbygning" til nr 1 på samme tomt. Få år senere ble "Eiebaraquen" i Eidgata oppført, bygningen som inntil nylig har hatt adresse Eidgata 10. Disse tre arbeider og funksjonærboligene gikk under navnet "Eiebaraquene"

Jernverkets forrige bygningsmessige ekspansjonen foregikk under Bergråd Petersen mellom 1800 og 1815. I 1840-60-årene kom en ny ekspansjonsperiode forårsaket av oppgangstider på verdensmarkedet. Behovet for større produksjon og nye produkter fikk ringvirkninger for boligtilbudet. Oppføringen av Nordre Eidstredet 3 må sees i lys av disse utvidelsene av verkets virkeområde. Plasseringen var strategisk i forhold til tilførsel og tilførsel var flyttet nordover og den nærliggende Kullveien var blitt en viktig tilførselsvei.

De tre baraquene i Nordre Eidstredet og i Eidgata, huset funksjonærer og arbeidere. Dessverre behandles baraquene i Øvre Eidstredet under ett i folketellingen fra 1900, slik at det ikke er enkelt å skille ut hver enkelt bygnings beboere. I 1865 tellingen derimot finnes det en innføring for matrikkel nr 83b. Nr 83a tilsvarer Eidgata 1, slik at det er rimelig å anta at 83b dreier seg om Øvre Eidstredet 3. 1885-kartet viser matrikelnr.

I 1865 har bygningen to husstander. Den ene består av gassmester ved verket Trond Monsen og familien hans. Kona Anne Chr. Larsdatter, døtrene Thrine, Laura og Anne, samt sønnen Lars. Husbonden er 68 år gammel og født ved Ulefos Jernverk. Kona er 49 og kommer fra Slemdal. Barna er i alderen 6 til 15 år og alle er født i Larvik. Den andre husstanden består av Christen Larsen som er smed ved verket, 47 år gammel og født på Slemdal. Kona Ellen Stiansdatter, 50 år gammel fra Larvik og barna Lars Christian 22 år gammel sjømann og Carl 9 år gammel. Familien leier ut til Pauline Andreasdatter, 23 år gammel og ugift med en ett år gammel datter - i folketellingen uten navneangivelse.

En grunnbokinnføring fra 1901 forteller at Ingeborg Helene Jensen da er eier av eiendommen. Folketellingen fra året før opplyser at hun da bor i leilighet nr 2 sammen med mannen Edward Jensen, de ugifte døtrene Margit, Asta og Andrea samt sønnen Jens som da var sjømann med tilhold på nordsjøen. Edward var født i 1853 og kona året etter. Døtrene i 1887, 1890 og 1892. Sønnen Jens i 1881. Leilighet nr 1 var bebodd av enkemann Christen Larsen, født i 1820 og i 1900 "paa understøttelse af Fritzøe værk".

En valgliste fra rundt 1930 forteller at pensjonist Ingeborg Jensen fremdeles bodde i Øvre Eidstredet 3. Den andre leiligheten var bebodd samtidig av Karl L. Larsen, maskinassistent, født i 1902, hans kone Ingrid, født i 1905. Ingeborg Helene Jensen overdro eiendommen til Ludvig Bakke i h.t. skjøte tinglyst 16.3.1929. Ludvig Bakke overførte til Ragnar Bakke, i .h.t. skjøte tinglyst 31.1.1975. I 1981 ble et tilleggsareal på 85m² tilskjøttet eiendommen fra Treschow. Nåværende eier overtok eiendommen i

GAMLE FOTOGRAFIER

Fotografiene til venstre er forstørrede utsnitt av postkort fra 1950-60 tallet. Øvre Eidstredet 3 er ringet inn. Man kan tydelig se at takoppløftet fantes på det tidspunktet. Det kan også se ut som om det var et vindu umiddelbart øst for bislaget på sydsiden. Åpning i tømmeret viser at det en gang har vært et vindu her. Andre fotografier kjennes ikke.

BYGNINGSHISTORIE

Den mest konkrete og eneste tilgjengelige skriftlige kilden til bygningens historie er branntaksten fra 1855. Her opptrer bygningen nærmest som et appendix til Eidgata 1 og beskrives i forbindelse med taksering av samme, som nyoppført og enda ikke taksert. Taksten lyder som følger:

“Matrikkel nr 83a – tilh paa Langestrand tilh. jernverkseier Treschow

Taxtforretning af 17 october 1856 aflagt

....vaanhuus matr. No 83 og paa vestre side af samme opførte men ikke brandforsikrede tilbygning, af tømmer 1 etage b, m og l, 22 alen l, 12 ½ alen bredde og 4 ¼ alen høi hvori 4 værelser , 2 kjøkken 2 skorsteene, en dobbel og en enkelt piber, begge fra grunden, 4 enkelte og 2 dobbelte dører, 10 fag vinduer, 2 trapper, over loft

Taxt.....500 sp

Under huuuset grundmuur af graasten ½ til 1 ½ alen høi ¾ alen dyb.....30 sp

4 jernkakelevne.....40 sp

.....570 sp”

Branntakstens mål overensstemmer nøyaktig med målene til eksisterende bygning. Folk med kjennskap til bygningens tidligere interiører forteller at det var to kjøkken her tidligere. Dagens planløsning lar seg overensstemme med at bygningen opprinnelig har vært innrettet til to leiligheter. Taksten omtaler ikke bislag og kartet fra 1885 har ikke inntegnet bislag. Likevel er konstruksjonen til bislaget mot syd av en slik art at det bør tilhøre en tidlig fase i bygningens historie. Kartet er ikke nødvendigvis etterrettlig på dette punkt.

Hva som ikke fremgår av branntaksten, er at den vestre delen av bygningen i hovedsak består av en eldre laftekjerne, fra 1700-tallet, kanskje tidlig. Den østre delen av huset består av yngre tømmer og kan være nyttilvirket til oppførelsen i 1855. Det var ikke ualminnelig å flytte bygninger for ny bruk, eventuelt bare som en del av et større nybygg. Sporene er helt klare på at laftetømmeret er nyoppsatt i 1855 slik taksten beskriver. Bygningen er ikke taksert senere på 1800-tallet, noe som tyder på at det ikke ble foretatt større endringer eller reparasjoner på lang tid. 1900-tallskilder har vi ikke tilgjengelig og denne nyere delen av husets historie er derfor ikke så grundig undersøkt.

Branntakstens 2 kjøkken og 4 værelser overensstemmer med det som kan tydes ut av dagens grunnplansituasjon. De to dobbelte dørene er sannsynligvis inngangsdører til hvert sitt kjøkken. Det er selvsagt mulig at de er innvendige tofløyede dører, men at de har tilhørt kjøkkenet som inngangsdører er mer sannsynlig. De fire enkelte dørene fordeles da mellom værelsene. Vi går ut fra at den ene dobbelte pipe har betjent de to “skorsteene” eller gruer. Bislaget har vært tilført noe senere og det vites ikke om det hadde tofløyede dører, men rester av trappen har en bredde som kan indikere tofløyede dører til bislagene.

Innvendig ble bygningens vegger rappet. Tømmeret ble påslått skråttliggende lister og veggene ble pusset med lerrapp. I motsetning til hva som ellers har vært vanlig i distriktet, ihvertfall tidligere, ble det benyttet lister som underlag og stry som forsterkende bindemiddel i rappen. Det vanlige her har vært å benytte egnede typer av strå/vekster. Fotografier eierne selv har tatt, viser et utall eldre åpninger og hulltagninger, som ble skjult ved at veggene ble rappet. Mye av dette vil være vanskelig å tolke i dag, da det også skriver seg fra en tidligere bruk et annet sted. Dessuten ser det ut til at man ikke var nøye på å sette tømmeret opp i samme orden som før nedtagningen.

I dag står det tilbake en vinduskarm med rammeformat 51 X 106 cm, mot bakgården. At dette er en opprinnelig karm er svært sannsynlig, da midtpostens karnissprofil overensstemmer nøyaktig med karnissprofilen på den opprinnelige og bevarte bordkledningen på raftet. Profilen er høvlet av det samme jernet. Karmen har spor etter stabler, men de opprinnelige rammene er mellom 1910 og 1930 skiftet til jugendstilrammer, dvs. med to ruter i øvre del og en stor under. Det er imidlertid ikke sannsynlig at hele huset har hatt slike jugendoppdelte vindusrammer. Det er spor av endringer til flere vindustyper, deriblandt til treuters rammen som ble vanlig fra 1850-tallet opp til over 1900. I hvertfall en slik har stått i veggen inntil 1990-årene. Det

kom senere til både husmorvinduer og en moderne pastisj over jugendvinduet. Opprinnelig vindustype har helt opplagt hatt mindre ruter i oppdeling 6 eller 8 ruter i hver ramme. Formatet, sammenholdt med paralelle eksempler, gjør det naturlig å tro at 6 ruter har vært benyttet til rammene.

Bygningen ble oppført som en arbeider/funksjonær bolig og høyere kostnader til større glassformat ville man sikkert unngå. I mer fasjonable hus i Larvik har det vært benyttet store glassformater allerede fra tidlig 1800-tall, mens man samtidig benyttet smått format i vanlige folks hus. Dette har sammenheng med glassprisen. Det kan være naturlig å vise til baraquen Kirkegata 2b som fra 1814 hadde svært små ruter (8-ruters rammer), og noe før 1846 ble ominnredet til arbeiderbolig uten at det medførte endringer i så hen-seende. Det kan også vises til Verkets snekkerverksted fra 1854 og Klokkeboden med eksterior fra omtrent samme tid eller noe før. Det ellers svært så tidsmessige snekkerverkstedet fikk rutestørrelse på ca 21x30 cm, 10 ruter pr ramme. Se vedlegg 1. Formatet på rammer/ruter på snekkerverkstedet overenstemmer med proporsjonene til vinduet i øvre Eidstredet 3. Tilsvarende for Klokkebodens smårutede vinduer fra 1830-50-årene. Mye taler også for at baraquen i Eidgata 10, oppført rett i etterkant, opprinnelig var utsyrt med smårutede vinduer. Se vedlegg nr 2. På den bakgrunnen er det urimelig å ikke anta at også Øvre Eidstredet 3 ble utstyrt på samme måte.

Øvre Eidstredet 3 ble oppført av en tømmerkjerne, dels gammel, dels ny, med gavlvægger mot loft i bindingsverk. Det normale for 1700-tallsbygninger var laft helt opp til mønet, men i løpet av 1800-tallets første del, endres byggeskikken til bindingsverk mot loftet. Panelkledningen mot loftet er bevart og viser at opprinnelig panel var av 29x170mm sirkelsagede, like og standardiserte bredder med ca 80-85mm rafter. Et gjenbrukt profilert bord, kan være en rest av gesimsen. I såfall har gesimsbåndet under raftet bestått av et bredt bord med helstaffprofil i nedkant. Sannsynligvis har det ikke vært benyttet avsluttende bord i nedkant mot grunnmuren. Det er rimelig å anta at overliggerne har hatt en enkel helstaffprofil. Bruk av helstaffprofil går igjen i himlingsbjelkene i den nyeste østre del av bygningen, slik man også finner i 1840-tallsdelen av Øvre Fritzøegate 10 og i mye utvendig panel gjennom hele annet kvartal av 1800-årenes Langestrand.

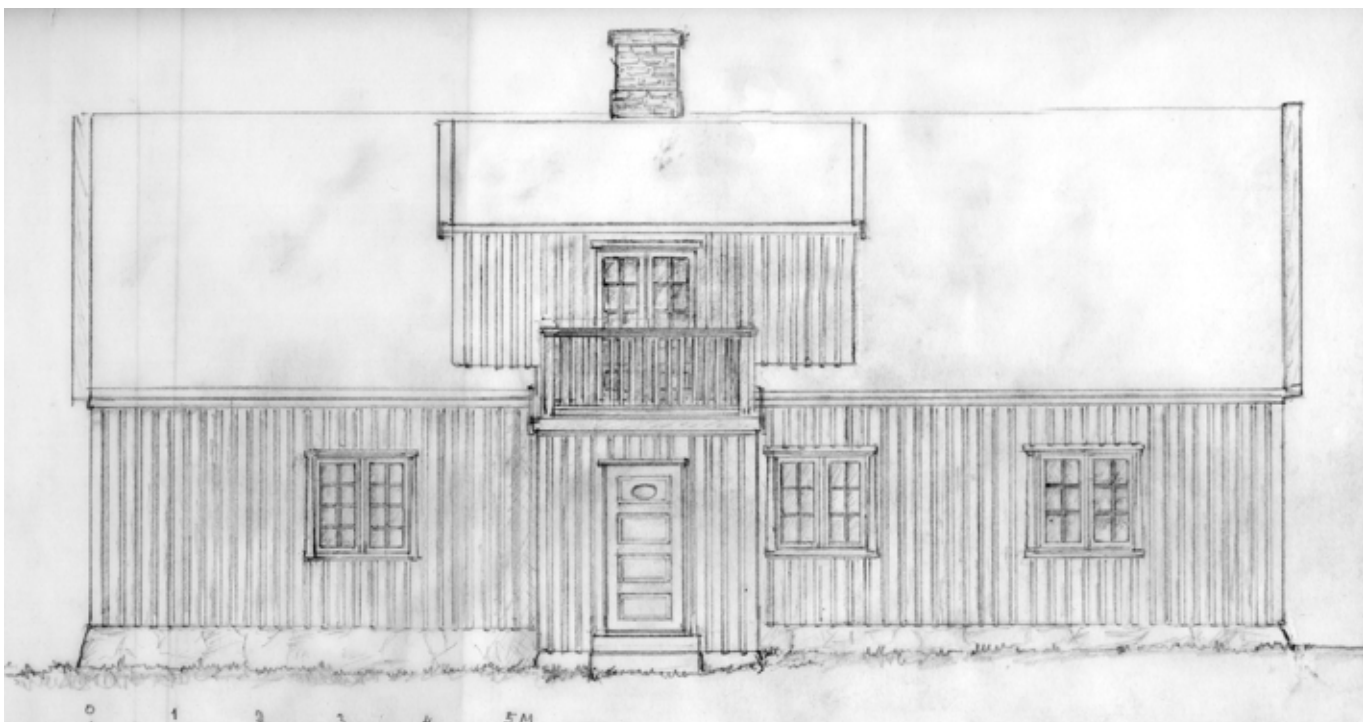
Det kan ofte være vanskelig å slutte seg til hva slags vindusomramminger et "rensket" hus har hatt, men i dette tilfellet er det spor på sidekarmene til det opprinnelige vinduet. Sporene kan tolkes som negativspor etter skrånende belistning. Malingsporet er senere overmalt, men står tilbake som en fortykkelse som i nedkant måler ca. 18mm avstand fra karmens fals, og øverst ca ca 22-24 mm. avstand. Helt sikker er det vanskelig å være på grunnlag av kun et såpass svakt skrånende spor. Alternativt kunne man tenkt seg enkel bruk av rafter som sidebelistning, enkel belistning tilsvarende innendørs dørgerikter eller vinduskarmen plassert bak underliggerne. Det normale på denne tiden var imidlertid å plassere karmen i flukt med underliggerne og da oppstår behovet for listverk av et eller annet slag for å dekke overgangen mellom vinduskarm og panel.

Det er nærliggende å se på Eidgata 10 som en mulig parallell, da denne bygningen ble oppført omtrent samtidig som flerfamiliebolig for verket. Beklageligvis har Eidgata 10 blitt rensket for detaljer i to omganger, først i 1930-50 årene og deretter etter fredningen i 1985. Fotografier i Riksantikvarens arkiv viser at man her må ha lagt vindusrammene bak panelet og utstyrt partiet i overkant, under vannbrettet, med en bred profilert list. Det er nærliggende å benytte denne løsningen som forbilde for Øvre Eidstredet 3. Øvre Eidstredet 3 har på det gjenværende gamle vinduet mot nord et spor som kan forklares ved å trekke inn nettopp denne løsningen benyttet på Eidgata 10. I nedkant av karmen er en sekundært benyttet profilert list benyttet som dekklist over vannbrettet. Den er justert noe ned og kan tenkes som gjenbruk av eldre profilert dekor i overkant under øvre vannbrett. Vi har valgt å tolke det slik.

Det er ingen spor etter opprinnelig taksten, men med all sannsynlighet har det vært benyttet vanlig rød tegl. I bygningstakstene fra 1809 og frem til ca 1880, har vi ikke funnet eksplisitt omtale av sort glassert tegl på Langestrand, og det er ikke sannsynlig at Treschow ville benytte kostbar sten på en arbeider eller funksjonær bolig. Alle opprinnelige dører er borte og det finnes ikke andre tilgjengelige kilder som forteller noe om type dører etc, annet enn hva som omtales i generelle vendinger i bygningstaksten av 1855.

REKONSTRUKSJON AV FASADEN

På bakgrunn av inngrep, funn og takster har vi utført en rekonstruksjon av sydfasaden. Takoppløftets alder er ukjent, men må fremdeles ha sin plass i bildet. Verandaen har stått der en stund og kan neppe forlanges fjernet. Vi har derfor tegnet den noe redusert og endret type rekkverk, for å minimere virkningen på fasaden. Da det er noe usikkerhet rundt antall ruter, har vi tegnet inn et 8 ruters vindu mot vest og to 3-ruters mot øst. På det grunnlaget burde det være mulig å treffe en beslutning om hvilken type som egner seg best til kar-

mens format og fasaden totale uttrykk. Verandadøren i takoppløftet er utført som vinduene i første etasje for å redusere konflikten mellom de to elementene. Det kan vurderes å benytte tofløyet dør i bislaget.

BYGNINGSUNDERSØKELSEN

Bygningen ble gjennomgått og eldre elementer ble registerert, dels tegnet og fotografert. Alle fasader har vært gjenstand for inngrep i form av åpning av panel på utvalgte steder. Ulempen med begrensning av inngrep er at sjansen alltid er til stede for å gå glipp av noe vesentlig. Vi har imidlertid tro på at det vesentligste er avdekket. Når fasaden avkles bør den fotograferes pånytt.

Syd og nordfasaden slik de fremstår i dag

Til venstre:

Vi har gjort en enkel avskraping med skalpell på bord under raftet på sydveggen. I bunnen ligger en brunrød farge og derpå en grå maling. Tilsvarende men noe lysere finnes på vinduet mot nord.

Fargen bør stå en måneds tid for tilpasning før den avleses, men den avleses nå som ca NCS 2005B. Avlesning av fotografiet i Photoshop og oversettelse til NCS via webbasert tjeneste viser omtrent samme resultat. Males veggen i denne fargen, bør vinduene males i en lysere gråfarge.

Over:

Bislaget har en lav grunnmur av stablet sten ispedd teglsten. Typisk for 1800-tallets enkle bislag.

Under:

Inne i bislagsveggen finnes en eldre konstruksjon av bindingsverk, som senere er forsterket med ytterligere spikerslag. Den større avstanden i det gamle bindingsverket tilsvarer bruk av kraftigere panelbord.

Det fremgår av en byggemelding fra 1978 at det fantes et eldre bislag også mot gården som da ble søkt utvidet. Utvidelsen er tegnet inn vestover.

Over og til høyre:

Avdekket laftet hjørne mot sydvest. Novene stikker svært kort frem og er hugget vertikalt til en ens og smail fasong som var typisk gjennom hele 1700-tallet i Larvik, til litt opp på 1800-tallet. Tidligste registrerte eksempel var driftsbygningen i Nedre Fritzøegate 1-3 som ble datert dendrokrologisk til 1706. Ellers i landet har midten av 1700-tallet vært vanlig som tidligste datering. Syllstokken er av nyere dato (over). Tilsvaret lafteteknikken benyttet på østsiden av bygningen. Det gamle tømmeret er svært værbit, men mosen mellom omfarene bærer ikke preg av å ha stått i friluft. Et sikkert tegn på at dette tømmeret er gjenbrukt.

Under: Fra sydøstre hjørne. Novene har en helt annen karakter og tømmeret er ikke værbit, samme mosetype og raus bruk. Novene stikker 12 cm frem og er skrått tildels noe avfaset.

Over og til venstre:

Avdekket opprinnelige underliggere fra 1855. Svært værslitt ned til nedre malinglag og treverk. Spor av overligger/rafte på ca 85mm bredde. Et parti mot raftet har vært tildekket av en gesimslist. Sees både under raftet og på panelet.

Under:

Profilerte bord på raft. Sees tydelig som karnissprofil. Et parti av profilen er rensket for maling og sammenholdt med midtposten på vinduet mot nord. Antagelig samme høveljern.

Fra loftet.

Over: Foto av gavlveggen som viser baksiden av det utvendige panelet (underliggerne fra 1855).

Under: Takkonstruksjonen. Typisk materialbruk og konstruksjon for midten av 1800-årene.

Over:

Grunnmur mot sydvest. Stabelt bruddsten, spekket og påført puss. Opprinnelig utseende.

Under:

Grunnmur mot sydøst. Samme type som over, men på 1900-tallet påført betong. Betonglaget bør fjernes og muren behandles som mot sydvest.

Tidligere vindu øst for bislag, sydveggen.

Panelet er åpnet og over sees et parti langt ned mot grunnmuren som viser at den eldste tømmerkjernen har hatt en døråpning her. Denne er gjentettet senere, men ikke høyere opp enn at et vindu tilsvarende vinduet mot bakgården fikk plass.

Til høyre er side og nedkant av åpningen til vinduet. Avstand mellom nedkant av åpningen og grunnmuren er ca 75cm.

Under: Overkant åpning for vindu vest på sydveggen. Den opprinnelige tømmerkjernen hadde vindu plassert lenger vest, men kubbet og flyttet noe østover i 1855.

Detaljer opprinnelig vindu mot nord

Øverst: Profilen og en haspe som annynligvis er noe yngre enn vinduet.

Til høyre: Omramming av relativt ny dato. Ved siden av vindushengslet kan sees hull etter stabel.

Under: Til venstre for rammen sees fortykkelse i maling-lagene etter tidligere listverk/avslutning.

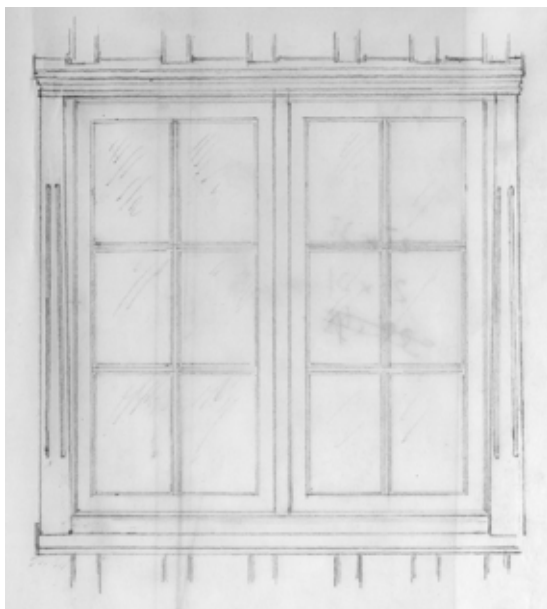

Over:
Bjelketak fra rom mot nordøst. Helstaffprofil på bjelker.

Til høyre:
Bilde tatt av eierne under oppussing av interiørene.
Viser tydlige spor etter skråstilte lister for påføring av rapp. Type rapp beskrevet av eier som tidligere vist til i teksten.

Under:
Stue mot nordvest. Synlige bjelker i taket, men uten profil.

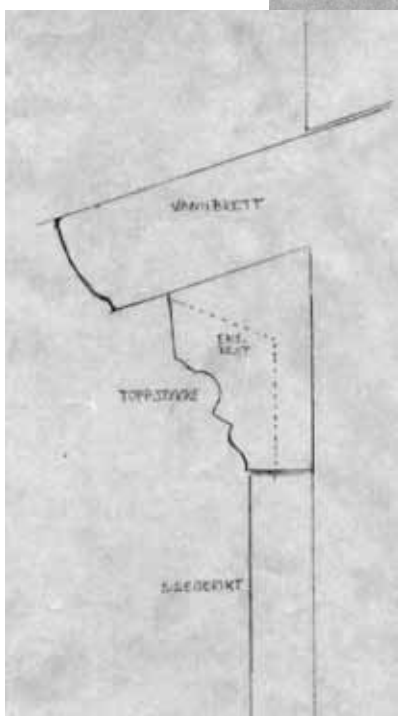
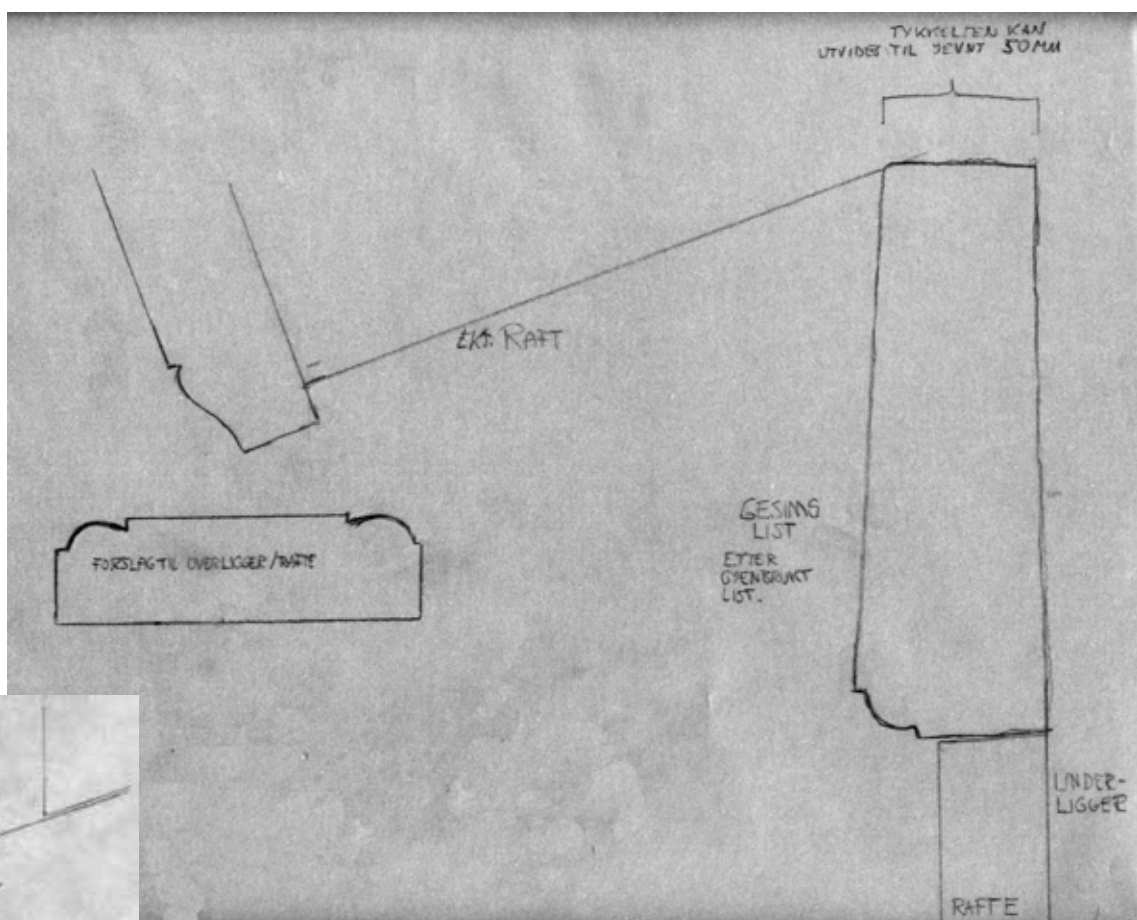
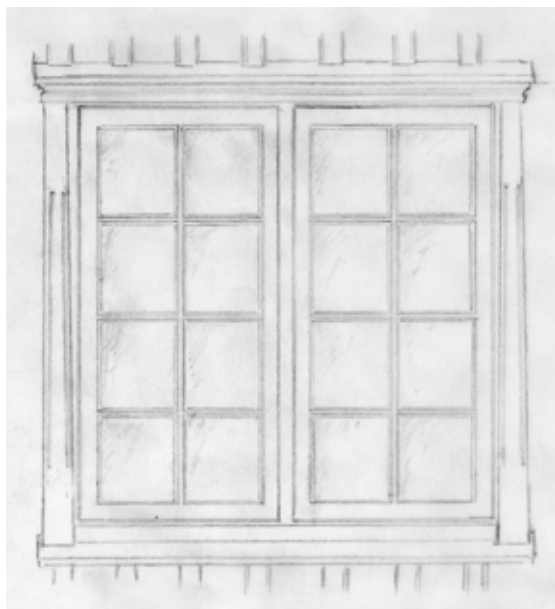

Alternative forslag til vinduer, oppdeling av rammer.

Begge alternativer er mulig å forestille seg brukt.

Tegnet forlag til belistning tilsvarende Langesgate 4 mot bakgård, også benyttet som modell for Øvre Fritzøegate 10, utforming anno 1845.

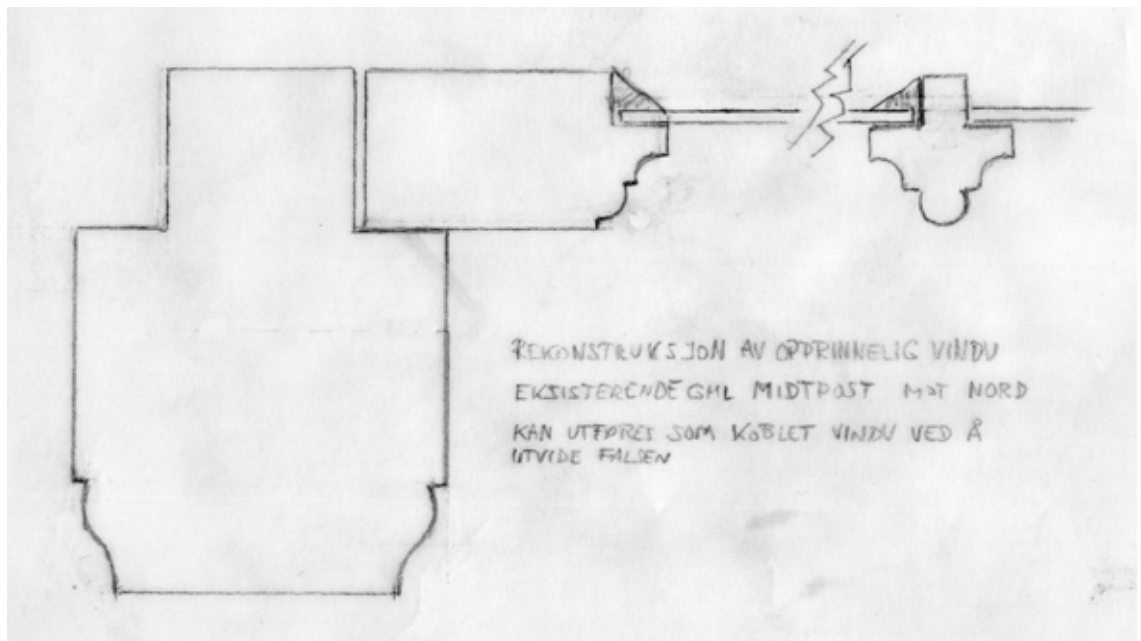

Over:

Avtegning av raft med opprinnelig profilert bord, samt inntegnet forslag til gesimslist etter gjenbrukt bygningsdel. Forslag til overligger/raffe.

Til venstre:

Forslag til dekor vindu, etter gjenbrukt bygningsdel på vindu mot nord.

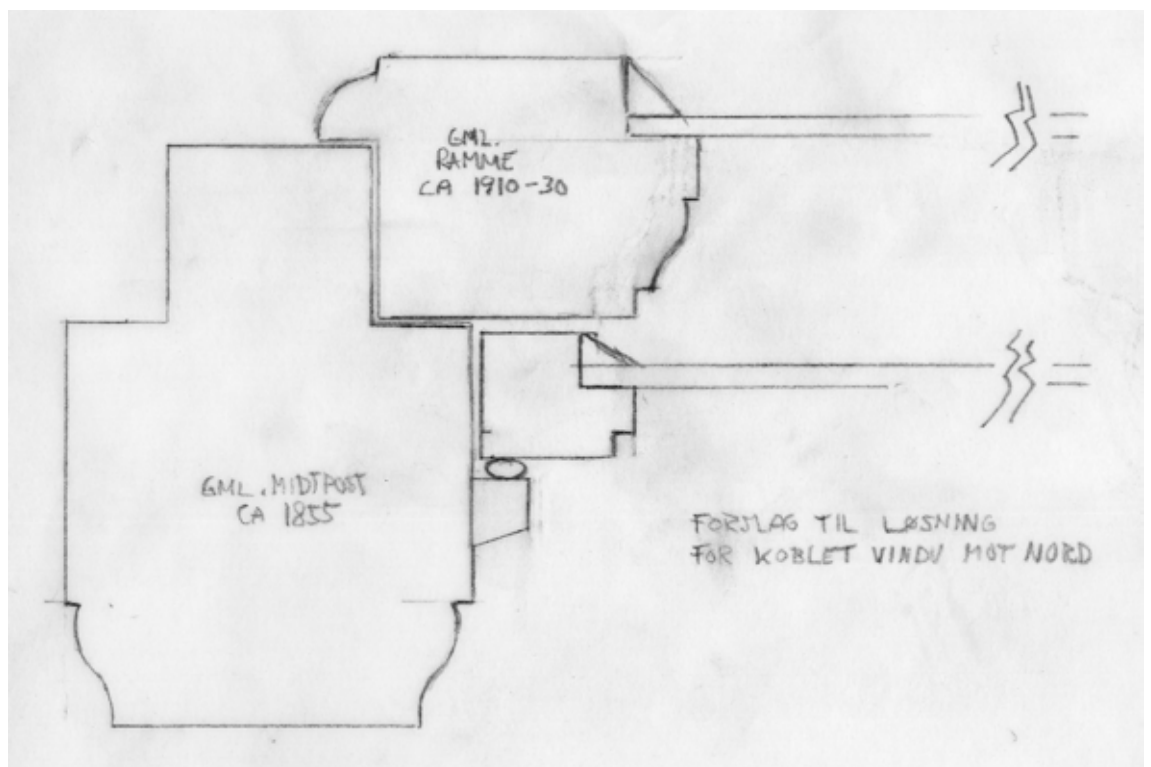

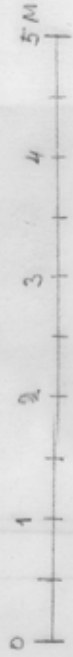
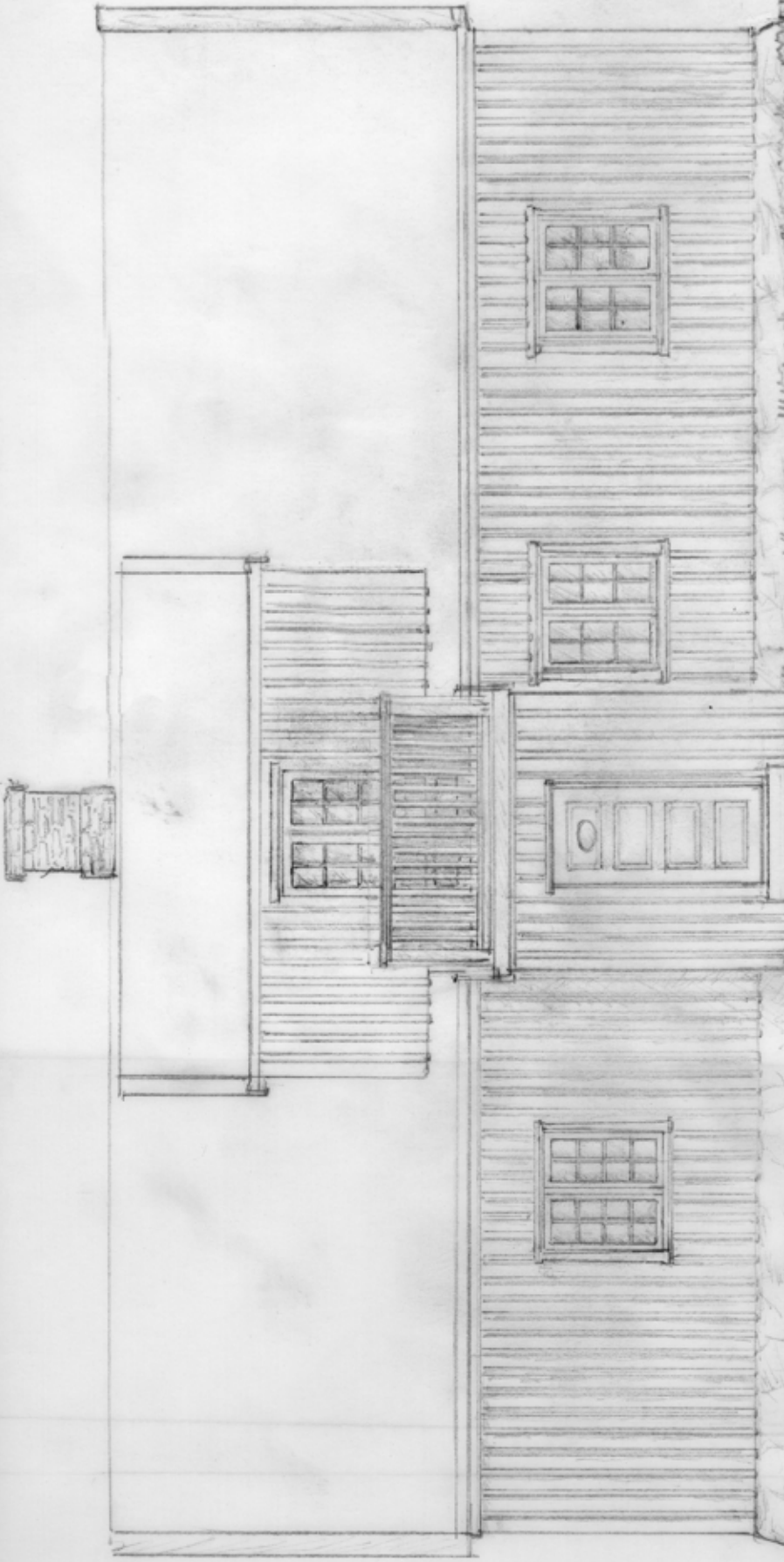
Over:

Snitt av eksisterende karm, vindu mot nord. Inntegnet forslag til tilbakeført ramme som modell for de nye vinduene som forslås for andre deler av huset. Bør utføres som koblet vindu.

Under:

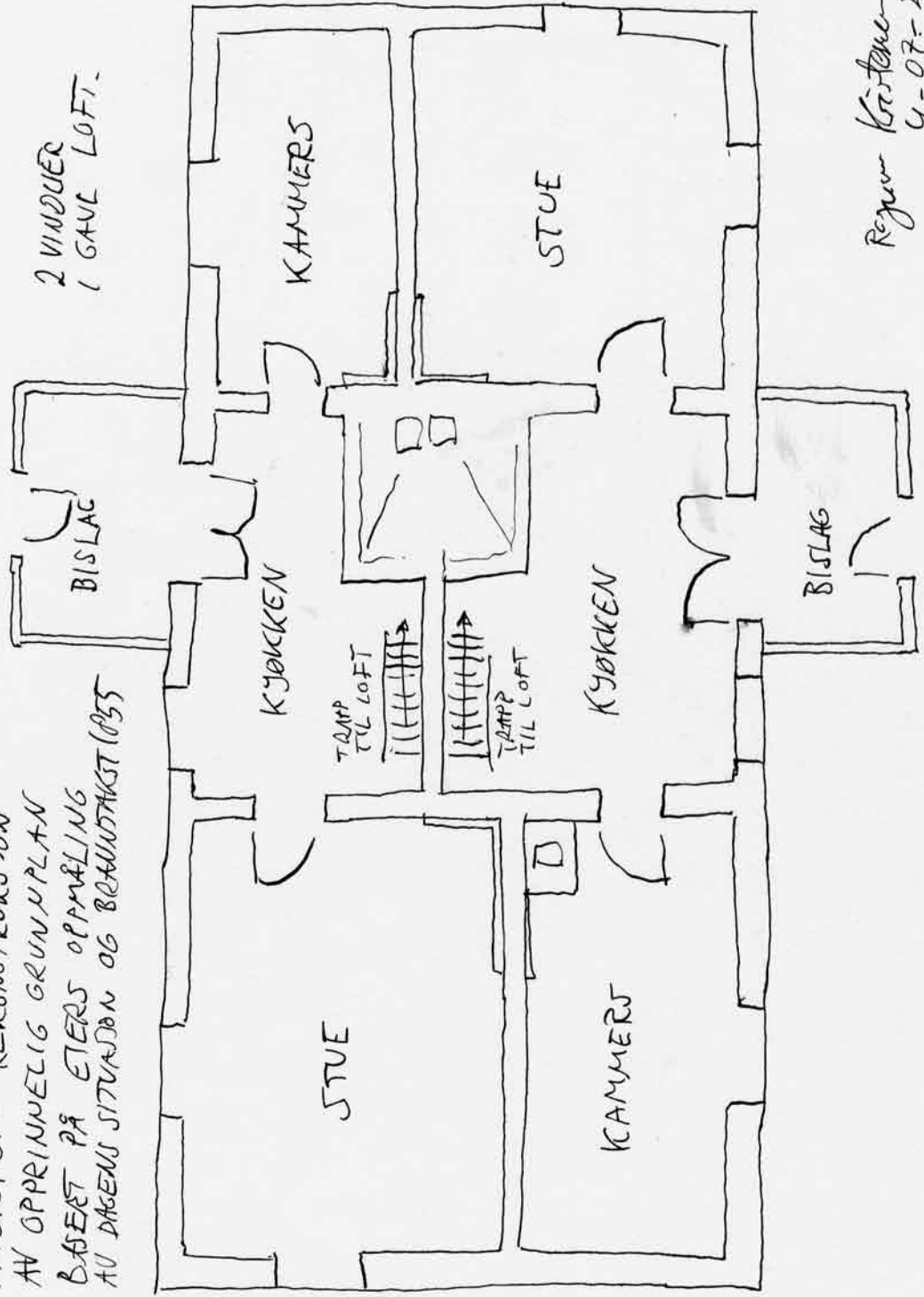
Forslag til koblet vindusløsning for eksisterende vindu mot nord med fortsatt bruk av eksisterende jugendrammer i samme karm. Vinduet har i dag separat varevindu som tildekker midtposten.

ØVRE ETPÅSTREDET 3

HYPOTETISK REKONSTRUKTION
AV OPPRINNELIG GRUNNPLAN
BASERT PÅ ETERS OPPLÅNING
AV DAGENS SITUASJON OG BRANNSTAKST (PSS)

Regner Kristene
4-07-2006

RESTAURERINGSFORSLAG

På bakgrunn av undersøkelsen mener vi det vil være rimelig å tilbakeføre bygningen i stor grad til en enhetlig, tidlig periode. Det innebærer:

- 1 Raftepanel med ca 170mm underliggere og 80-85mm rafter med helstaffprofil, enten stående eller flankerende overliggerens rygg.
- 2 Gesimsbånd, forslagsvis som tegnet med helstaffprofil.
- 3 Vinduer med rammer i format 51x106cm med 6 ruter i hver ramme, kraftig midtpost med karnissprofil. Fortrinnsvis utført som koblede vinduer. .
- 4 Omramming som foreslått, fortrinnsvis karmen liggende bak panelet med profilert list under øvre vannbrett.
- 5 Jugendrammene mot bakgården beholdes men tilføres koblede innvendige rammer
- 6 Fasaden males i gråfarge etter prøve på raftet. Vinduer i lysere grå.
- 7 Vindusomramming males som veggen.
- 8 Balkongen reduseres noe og gis en enklere utforming som foreslått.
- 9 Det velges enkel eller tofløyet dør til bislaget. Enten en tidstypisk modell som passer til bygningens eksteriør, eller en markering av bislagets yngre alder, f. eks etter forbilde i Eidgata 10.
- 10 Opprinnelige/gamle materialer/bygningselementer beholdes/bevares.

Vedlegg 1

Paralellføring med andre vinduer fra samme tid (1850-tallet), peker mot 6-ruters rammer. Snekkerverkstedet i Verksgården ble bygget i 1854 og har fremdeles sine opprinnelige vinduer i behold. Hovedetasjen er utstyrt med 10 ruters rammer, og underetasjen med 6 ruters. Glassformatet til hovedetasjens ruter er slik at redusert til 6 ruters rammer ville de passe rett inn i den gjenværende karmen på nordfasaden til Øvre Eidstredet 3. Under i midten, er et utsnitt av fasaden til snekkerverkstedet. Under til høyre, er et photoshopklonet bilde basert på 10-ruters rammen fra snekkerverkstedet. Vinduets format passer da rett inn i Øvre Eidstredet 3. Klokkeboden på Øvre Verksgård, er utstyrt med både vinduer tilsvarende snekkerverkstedets 10 ruters rammer og med 6 ruters rammer av samme ruteformat. Noen av disse vinduene er fra samme tid. Se bilde nederst på siden. Under til venstre, Kirkegaten 2b ca 1900 (oppført noe før 1814), innredet til baraque for arbeidere i 1840-årene.

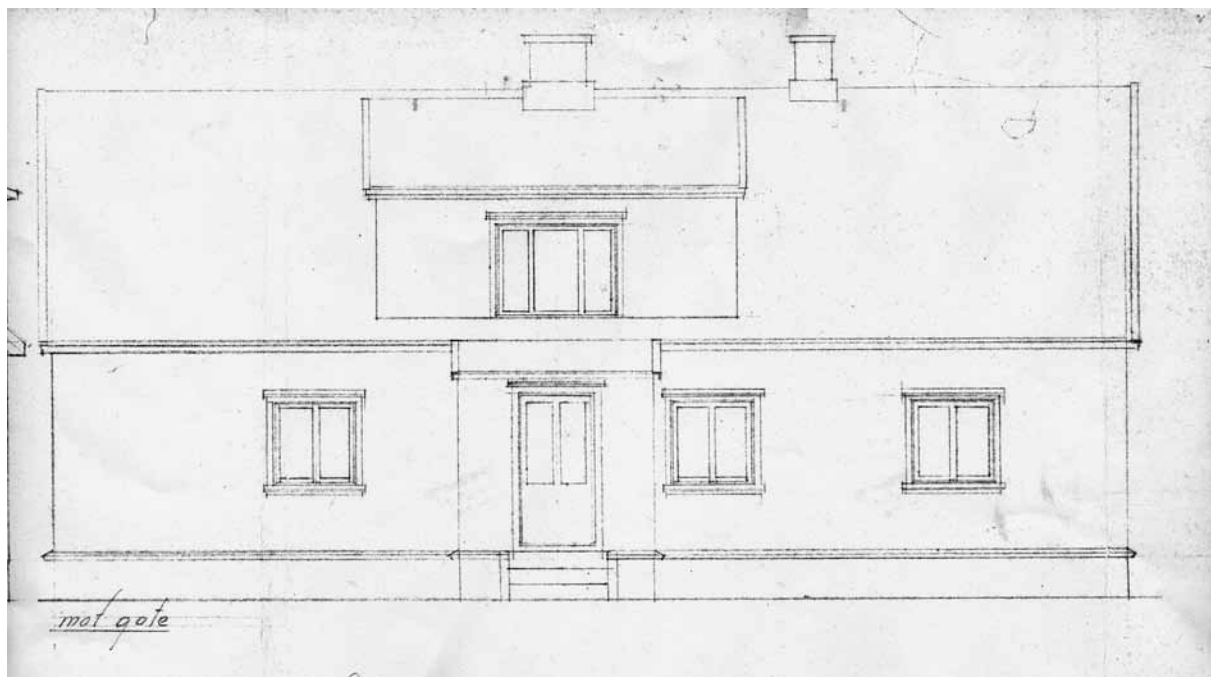
Vedlegg 2

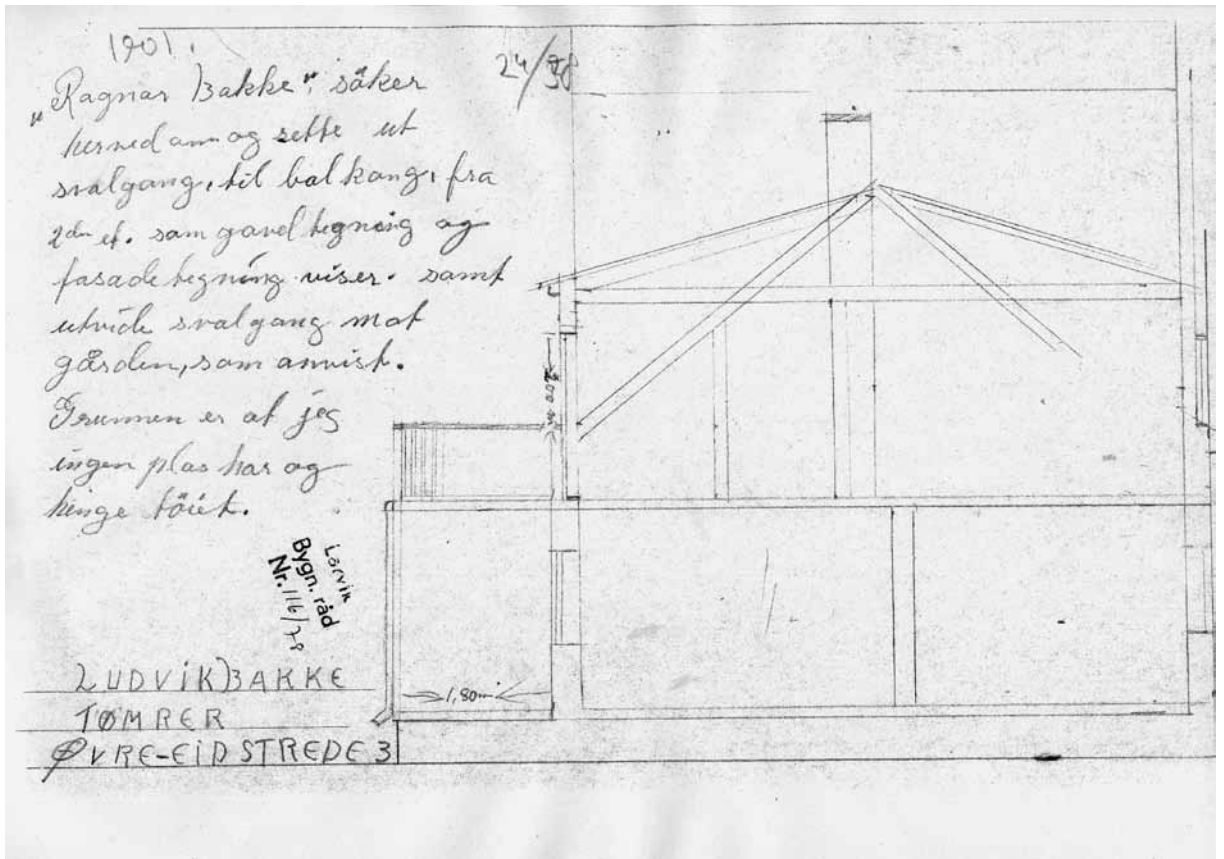
Eidgata 10 ble taksert første gang i 1856 som “der oppført” og er sannsynligvis bygget rett forut for dette året. Eidgata 10 ble fotografert av Riksantikvaren rundt 1985, før bygningen ble rehabilitert til dagens utseende. I dag har bygningen treruters rammer med liggende glassformater. Disse er kopi av vinduene som sees på fotografiet fra 1985. Disse vinduene kan neppe skrive seg fra før ca 1930 (ref. det liggende glassformatet). På fotografiet sees i gavlen to vinduer av samme karmformat som i første etasje, men med småruter, 8 stk i hver ramme. Det er høyst sannsynlig at disse vinduene representerer bygningens opprinnelige vindustype.

I likhet med Øvre Eidstredet 3, ble Eidgata 10 oppført som flerbolig for arbeidere/funksjonærer ved verket. Det er rimelig å tro at samme standard ble benyttet til baraquene som ble oppført på 1850-tallet. Det underbygger at smårutede vinduer var standard utforming for arbeiderbaraquene ved Fritzø verk på denne tiden.

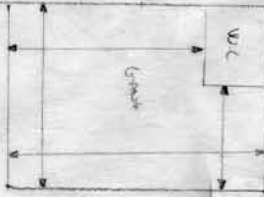
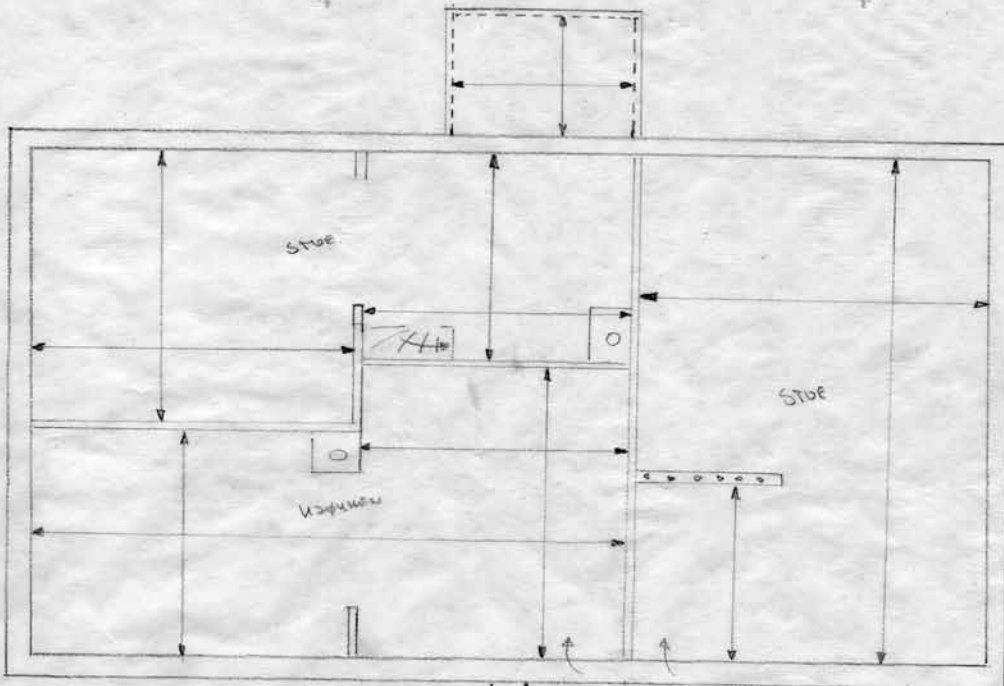
Vedlegg 3. Eldre tegninger fra Larvik kommunes byggesaksarkiv og eiers oppmåling.

MOT GATE

Ø. EIDSR 3
"Ordnens" afning Sep 99
1. ETG.

MOT GÅRSPASS.